

Sammanfattning

En arbetsgivare har stadigvarande förflyttat en arbetstagare inom den kommunala måltidsenheten från ett skolkök till ett annat. Fråga om arbetstagaren har samtyckt till att bli förflyttad. Sedan den frågan besvarats nekande har prövats om det har funnits sådana vägande skäl som enligt bestämmelserna i 8 § mom.1 i AB 01 krävs för en stadigvarande förflyttning mot arbetstagarens önskan.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2006-06-14
StockholmDom nr 72/06
Mål nr A 86/05**KÄRANDE**

Svenska Kommunalarbetareförbundet, Box 19039, 104 32 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Jonas Wiberg, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155,
111 81 STOCKHOLM

SVARANDE

Österåkers kommun, 184 86 ÅKERSBERGA
Ombud: arbetsrättsjuristen Göran Söderlöf, Sveriges Kommuner och
Landsting, 118 82 STOCKHOLM

SAKEN

skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott

Bakgrund och yrkanden

Mellan Österåkers kommun (kommunen) och Svenska Kommunalarbetareförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal, AB 01.

I AB 01 ingår bl.a. följande bestämmelse.

§ 8 Allmänna åligganden*Mom. 1*

Arbetstagare ska utföra - - - - jour och beredskap.

Vid stadigvarande förflyttning av arbetstagare ska beaktas, att vägande skäl ska finnas för att förflytta arbetstagaren mot hennes eller hans önskan.

E.B. är medlem i förbundet och hon har varit anställd inom kommunens måltidsenhet sedan år 1988. Hon var till och med vårterminen 2003 placerad vid Röllingby gymnasium (Röllingbyköket). I juni 2003 beslutades att E.B. skulle förflyttas till Åkerstorpsskolan. I augusti 2003 började E.B. arbeta vid Åkerstorpsskolans måltidsenhet och där arbetar hon alltjämt i dag.

Mellan parterna har uppstått tvist huruvida kommunen genom förflyttningen av E.B. brutit mot kollektivavtalet AB 01. Mellan parterna är tvistigt om förflyttningen till Åkerstorpsskolan skett mot E.B:s vilja och om så var fallet huruvida vägande skäl funnits för förflyttningen. Parterna har förhandlat i tvisten utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan mot kommunen och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta kommunen att utge allmänt skadestånd dels till förbundet med 100 000 kr, dels till E.B. med 80 000 kr. Förbundet har yrkat ränta på

beloppen enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 3 maj 2005) till dess betalning sker.

Kommunen har bestritt käromålet. Kommunen har inte vitsordat något av de yrkade beloppen såsom skäligt i och för sig men har vitsordat sättet att beräkna räntan.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bakgrund

E.B. har varit anställd inom kommunen vid Röllingbyköket sedan år 1988. De första åren arbetade hon i matsalen med att bl.a. servera skolmåltider. Därefter övergick hon till arbete i renseriet, där arbetsuppgifterna består bl.a. av att bereda grönsaker. I Röllingbyköket tillagas mellan 1 200 och 1 700 portioner mat om dagen. Köket levererar också skolmåltider till andra skolor i kommunen. Vid den tidpunkt som är aktuell i målet arbetade 11–12 personer i Röllingbyköket.

Våren 2002 skulle A-M.L., husmor vid Röllingbyköket, gå i pension. Mot bakgrund av E.B:s väl vitsordade anställning sedan slutet av 1980-talet blev hon uppmanad att söka anställningen som husmor vid Röllingbyköket. E.B. erhöll anställningen som vikariat och tillträdde i augusti 2002. Arbetet som husmor är krävande. En husmor bör ha kokerskeutbildning och arbetsledarutbildning. I arbetsuppgifterna ingår t.ex. att beställa mat, sköta ekonomin och ta hand om personalen. E.B. saknade formell kompetens i form av kokerskeutbildning och arbetsledarutbildning. Kommunen bedömde, med hänsyn till hennes praktiska erfarenheter, att hon skulle klara av arbetet som husmor.

Det har inte förelegat några personalproblem i Röllingbyköket i tiden innan hösten 2002.

Vikarierande husmor hösten 2002

Kommunen har som ett skäl för förflyttningen gjort gällande att E.B. som arbetsledare vid Röllingbyköket hösten 2002 brustit vid introduktionen av ny personal och även i övrigt bemött personal på ett dåligt sätt. Detta bestrids.

När E.B. tillträdde som husmor hösten 2002 fanns det, med hänsyn till att hon inte hade någon kokerskeutbildning, en överenskommelse om att E.B. skulle ta hand om de administrativa arbetsuppgifterna avseende kök och matsal, medan kokerskan G.R. skulle ansvara för arbetet i köket. G.R. skulle också ta hand om introduktionen av ny kockpersonal.

Under hösten 2002 rådde brist på kockar i Röllingbyköket. Beslut om nyanställningar inom skolmåltidsenheten fattas av kommunens kostchef. I augusti 2002 hade E.W. tillträtt som ny kostchef. E.B. kontaktade under hösten E.W. vid ett flertal tillfällen för att få hjälp med den ansträngda personalsituationen i köket. Det resulterade så småningom i att det kom fem olika kockar till Röllinbyköket för att prova arbetet som kock. Tyvärr var inte någon av dem intresserad av att arbeta i Röllingbyköket.

Den 11 december 2002 delgavs E.B. en skriftlig erinran. Av den framgår att arbetsgivaren ansåg att E.B. som husmor inte hade introducerat ny personal på ett bra sätt. Kommunen angav dock inte närmare vad som lades E.B. till last. Även G.R. erhöll en likadan erinran. Det dagliga arbetet innebär att det inte finns mycket tid till introduktion men E.B. har välkomnat och introducerat kockarna i fråga. Hon har därefter överlämnat dem till G.R. som tagit hand om dem i köket. Kommunen har åberopat ett antal händelser som skulle ha inträffat i relation till kockarna. Förbundets inställning till dessa händelser redovisas längre fram.

På initiativ av E.W. beslutades i december 2002 att E.B. inte skulle fortsätta som arbetsledare utan återgå till sin ordinarie anställning som skolmåltidsbiträde. E.B. hade ingen erinran mot detta.

Händelser i januari 2003

Kommunen har därutöver som skäl för förflyttningen åberopat E.B:s agerande i samband med att U.K. i januari 2003 skulle introduceras som ny husmor vid Röllingbyköket. Det bestrids att E.B. agerat på något sätt som utgjort vägande skäl för förflyttning.

I samband med att E.W. och E.B. överenskom om att hon skulle återgå till sin anställning som skolmåltidsbiträde framkom också att E.W. ville omplacera E.B. till ett annat skolkök i kommunen. Detta ledde till ett möte mellan E.W. och företrädare för förbundet den 20 december 2002. Efter viss diskussion beslutades att E.B. skulle få återgå till sin gamla placering vid Röllingbyköket med bibehållen lön. Man överenskom därutöver följande. E.B. skulle introducera den nya verksamhetsledaren U.K. och tillsammans med henne komma överens om vad E.B:s arbete skulle innefatta förutom arbete i renseriet. Kocken P.T. skulle, under tre månader, förstärka produktionen i Röllingbyköket. P.T. skulle arbeta som jämbördig kock tillsammans med G.R. tills ny kock anställts och P.T. skulle hjälpa till att introducera den nya kocken när han/hon började. Det beslutades därutöver att ett möte skulle hållas den 7 januari 2003, inför starten av verksamheten vårterminen 2003.

Den 7 januari 2003 hölls det planerade mötet. Den 8 januari 2003 tillträdde U.K. som ny verksamhetsledare vid Röllingbyköket. Hon hade en flerårig erfarenhet av arbete som verksamhetsledande husmor. E.B. förklarade för sin efterträdare att den situation som hon hade hamnat i var jobbig och att hon mådde dåligt, men att det inte hade med U.K. att göra. E.B. introducerade U.K. i arbetet och de arbetade tillsammans onsdagen den 8 januari–fredagen

den 10 januari 2003. En stor del av tiden satt E.B. på kontoret eftersom hon hade att slutföra vissa administrativa uppgifter som var hänförliga till höstterminen 2002. E.B. svarade på U.K:s frågor kring arbetet. Måndagen den 13 januari 2003 blev E.B. sjukskriven.

Kommunen har åberopat dels ett antal händelser som skulle ha inträffat den 8–10 januari 2003, dels händelser i början av E.B:s sjukskrivning. Förbundets inställning till dessa händelser redovisas längre fram.

Förflyttning

I slutet av januari 2003 påkallade kommunen förhandling avseende förflyttning av E.B. Förhandlingar ägde rum den 28 januari och den 24 februari 2003. Kommunen gjorde åter gällande att E.B. som verksamhetschef brustit i sin introduktion av ny personal samt att hon varit otrevlig. Inte heller vid detta tillfälle klargjorde kommunen vad man konkret lade E.B. till last. Kommunen framförde därutöver de händelser som skulle ha inträffat i januari 2003. E.B. motsatte sig förflyttning och något beslut om förflyttning kom inte till stånd.

I augusti 2003 återgick E.B. i arbete efter sin sjukskrivning. Hon var då förflyttad till Åkerstorpsskolan mot sin vilja. Beslutet om förflyttning fattades den 18 juni 2003.

E.B. har sedermera blivit befordrad till husmor vid Åkerstorpsskolan och enligt förbundets uppfattning har verksamheten där fungerat bra. Det bestrids att det skulle ha förekommit samarbetsproblem där.

G.R. var kvar vid Röllingbyköket. Problemen där upphörde inte efter att E.B. hade blivit förflyttad. G.R. tilldelades den 28 oktober 2003 en skriftlig varning.

Grunderna för talan

Av 8 § Mom. 1 i AB 01 följer att vid stadigvarande förflyttning av en arbetstagare skall beaktas att vägande skäl skall finnas för att förflytta arbetstagaren mot hans eller hennes önskemål. Kommunen har mot E.B:s vilja och utan godtagbara skäl stadigvarande förflyttat henne från hennes placering i Röllingbyköket. Genom sitt agerande har kommunen brutit mot kollektivavtalet och därigenom ådragit sig skyldighet att betala skadestånd till förbundet och E.B.

Kommunen

Hösten 2002

E.W. började som kostchef i kommunen den 5 augusti 2002. På sätt som förbundet redogjort för erhöll E.B. ett vikariat som verksamhetsledande husmor vid Röllingbyköket fr.o.m. augusti 2002. I den anställning som E.B. sökte och erhöll fanns inga som helst begränsningar vad gäller ledarskapet. Den fanns ingen överenskommelse om att G.R. skulle ansvara för introduktionen av kockar. Det bestrids därmed att G.R:s agerande skulle ha någon betydelse i målet.

E.W. fick mycket snart klart för sig att det fanns stora personalproblem vid Röllingbyköket. På sätt som förbundet berättat fattades det bl.a. en kock. E.W. tog då initiativ till att rekrytera en kock. Sammanlagt fem kockar provade arbetet under perioden augusti–december 2002, men samtliga slutade. De aktuella kockarna gav besked till E.W. att det var på grund av dålig arbetsmiljö och dåligt bemötande som de inte ville vara kvar. Detta ledde till att E.W. vid ett antal tillfällen under hösten 2002, nämligen den 4 oktober, den 25 november och den 6 december, hade samtal med E.B. Företrädare för förbundet deltog också vid samtalen. Vid samtalen poängterades vikten av att ytterligare en kock anställdes i Röllingbyköket för att verksamheten inte skulle bli lidande och att det var viktigt att de kockar som framöver skulle komma till arbetsplatsen inte fick bemötas på ett sådant sätt så att de inte ville stanna kvar. Det rörde även i övrigt en krissituation vid Röllingbyköket. Antalet matportioner hade gått ned och eleverna ville inte äta skolmaten. E.W. fann dock inte att uppföljningssamtalen med E.B. och de tydliga markeringar hon gjorde om hur E.B. som verksamhetsledare och chef för Röllingbyköket skulle förhålla sig gav något resultat.

Med anledning av att E.W:s samtal med E.B. inte ledde till några förbättringar avseende E.B:s sätt att leda arbetet utdelades en skriftlig tillrättavisning den 11 december 2002. Man blev då också överens om att E.B. inte skulle fortsätta som verksamhetsledare i Röllingbyköket. Den 16 december 2002 träffades E.W. och E.B. igen. Även denna gång diskuterades framtiden och överenskommelsen om att E.B. inte skulle fortsätta som verksamhetsledare bekräftades.

Den 20 december 2002 hölls en överläggning mellan kommunen och förbundet i anledning av den skriftliga tillrättavisningen. E.W. hade som intention att E.B. skulle flyttas från sin placering i Röllingbyköket, vilket också diskuterades. Enligt kommunens uppfattning fanns det på grund av E.B:s agerande skäl att överväga åtgärder. E.B. lovade vid mötet att om hon fick vara kvar i Röllingbyköket skulle hon sköta sina arbetsuppgifter och introducera sin efterträdare. Mot den bakgrunden slutade mötet med den överenskommelse som förbundet redogjort för, innebärande bl.a. att E.B. skulle få ha kvar sin placering i Röllingbyköket.

Det som lades E.B. till last i december 2002 och som alltjämt läggs henne till last är att hon inte på ett vederbörligt sätt introducerat de kockar som provade

arbetet i Röllingbyköket under hösten 2002 och att hon har bemött dem dåligt genom bl.a. nedlåtande omdömen och stickord. Kockarna gav följande uppgifter till E.W.

1. Den första kocken provade arbetet i slutet av augusti 2002 och i början av september 2002. E.B. och G.R. var elaka mot henne och tolererade inte att hon var hemma med sjukt barn.
2. Den andre kocken arbetade i köket den 30 september 2002. Han tyckte att introduktionen var urusel och att han fick klara sig själv utan någon hjälp. E.B. bemötte honom illa. Han sattes att diska, vilket han tyckte var fel eftersom han var där för att prova på arbetet som kock.
3. Den tredje kocken, A-C.M., provade arbetet den 20–21 november. Hon slutade för att hon inte gillade stämningen och för att hon fått stå i rensriet hela tiden. Hon fick inte prova på att laga mat alls.
4. Den fjärde kocken, M.L., provade arbetet i slutet av november och början av december 2002. Hon kände sig trakasserad på arbetet och upplevde E.B. och G.R. som elaka.
5. Slutligen var det en kock som provade arbetet den 9 december 2002. E.B. var otrevlig mot honom samt gav honom nedlåtande kommentarer.

Sammanfattningsvis har E.B. underlåtit att se till att de kockar som kom på prov fick den introduktion och det bemötande som kunde ha medfört att de stannade kvar.

Händelser i januari 2003

Vid mötet den 7 januari 2003 var E.B., E.W., P.T. och U.K. närvarande. Man samlades för att planera vårterminsstarten av Röllingbyköket. E.B. bedyrade vid detta möte att hon skulle ställa upp och hjälpa till med övergången och överlämnandet av chefskapet till U.K.

Den 8 januari 2003 startade verksamheten för terminen i Röllingbyköket. Övrig personal i köket uppfattade det som att E.B. direkt började obstruera. Hon gav ingen introduktion alls till U.K. Först efter många påstötningar fick U.K. ta över de nycklar som tillkom husmor. Detta skedde slutligen på ett demonstrativt sätt inne på skolans expedition. E.B. lämnade inte heller över en bärbar telefon till U.K. Telefonen tillkom egentligen verksamhetsledaren som tjänstetelefon och E.B. vägrade att lämna över den trots att hon blev ombedd att göra det. Hon vägrade lämna över larmkoden till lokalerna till U.K. trots att U.K. bad om det. U.K. fick larmkoden först en vecka efter att hon börjat. Den 10 januari 2003 kom en stor matleverans med frysta varor. E.B. informerade inte U.K. om matleveransen utan detta uppmärksammade U.K. själv först när hon skulle gå hem. Det är brukligt att husmor ombesörjer att varorna tas omhand. En arbetsledare har därutöver att se till att leveransen stämmer överens med beställningen. Efter dessa incidenter betackade sig U.K. för ytterligare s.k. introduktion. U.K. sade då till E.B. att denna kunde återgå till arbetet i rensriet.

Den 13 januari 2003 sjukskrev sig E.B. med anledning av att hon mådde dåligt på grund av konflikt på arbetsplatsen. Sjukskrivningen fortgick hela våren 2003. Veckorna efter att E.B. sjukskrivit sig besökte hon Röllingbyköket vid flera tillfällen. Hon uppträdde på ett utmanande sätt mot

den övriga personalen. De upplevde det som att E.B. ”gick omkring och spred gift”. Detta ledde till att U.K. och P.T. krävde att E.W. skulle vidta åtgärder med anledning av att E.B., trots att hon var sjukskriven, kom till Röllingbyköket och uppträdde på ett sätt som de ansåg ”förpestade” arbetsmiljön där.

Förflyttning

Den 24 januari 2003 träffades E.W. och E.B. E.W. tog upp en diskussion om förflyttning av E.B. i anledning av att E.W. upplevde det som att E.B. alltfjämt hade samma destruktiva beteende. Vad gäller händelseförloppet därefter är det riktigt att MBL-förhandlingar om tilltänkt förflyttning ägde rum den 28 januari och den 24 februari 2003. Det som då lades E.B. till last var dels händelserna under hösten 2002, dels händelserna i samband med U.K:s tillträde, dels E.B:s agerande vid besöken på arbetsplatsen under början av sin sjukskrivning. Något beslut om förflyttning kom emellertid inte till stånd då.

På grund av att det varit en så turbulent och dålig tid i Röllingbyköket under hösten 2002, som kulminerade tiden mellan den 8 och 10 januari 2003, anordnade E.W. under våren 2003 särskilt stöd för personalen vid Röllingbyköket. Kommunen tog hjälp av Roslagshälsan för att arbeta med hela arbetsgruppen. Under vårterminen 2003 ägde ett antal möten mellan personalen och Roslagshälsan rum. Stämningen har blivit bättre allteftersom.

I mitten av juni 2003 fick E.W. reda på att E.B:s sjukskrivning skulle upphöra efter vårterminens slut. Hon träffade då E.B., varvid hon åter tog upp frågan om förflyttning. Vid detta tillfälle var E.W. mer konkret och hon lämnade förslag på tre olika skolor som E.B. skulle kunna omplaceras till. Den 18 juni 2003 hade E.W. och personalkonsulenten A-C.N. ett möte med förbundet. Träffen ägde rum i anledning av att E.B. skulle välja vilken skola hon ville arbeta på med början höstterminen 2003. E.B. var inte personligen närvarande vid mötet. Förbundet hade i stället telefonkontakt med henne. I inledningen av mötet angav förbundet att E.B. förmodligen var intresserad av att förflyttas till Åkerstorpsskolan. Under mötet ringde företrädare för förbundet också upp E.B., varvid hon bekräftade att hon valde Åkerstorpsskolan. Hon motiverade detta med att hon hade ett barnbarn som gick på den skolan. Från kommunens sida uppfattade man det som ett positivt besked från E.B. Hon fick själv välja placering och kommunen uppfattade förflyttningen som frivillig. Beslutet om förflyttning fattades således den 18 juni 2003.

Om Arbetsdomstolen inte skulle finna att förflyttningen varit frivillig görs det gällande att det förelegat vägande skäl för åtgärden. Arbetsgivaren har ett arbetsmiljöansvar för medarbetarnas hälsa. För att leva upp till det ansvaret hade det inte gått att acceptera det beteende som E.B. hade visat och som redogjorts för i det föregående. Med hänsyn till dessa allvarliga samarbetsproblem, som dessutom varit av den grad att det vållat störningar i verksamheten, har det funnits tungt vägande skäl att förflytta E.B. från Röllingbyköket. Enligt kommunen hade E.B. dessutom samarbetsproblem

vid Röllingbyköket redan innan hon blev arbetsledande husmor i augusti 2002. Hon hade, som kommunen uppfattade det, problem med att arbeta med andra och problem med att bemöta sina arbetskamrater på ett anständigt sätt.

Vissa incidenter har därefter även ägt rum vid Åkerstorpsskolan. Två måltidsbiträden har slutat under åren 2004 och 2005 på grund av dålig arbetsmiljö. E.B. har i november 2005 tilldelats en skriftlig varning i anledning av hennes bristande samarbete med kollegor. Detta visar att E.B. haft fortsatt svårt att samarbeta och styrker att så var fallet även i Röllingbyköket.

Grunder för bestridande.

I första hand görs det gällande att E.B. inte blivit förflyttad mot sin vilja utan att hon samtyckt till att bli förflyttad till Åkerstorpsskolan. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att förflyttningen ägt rum mot E.B:s vilja görs det gällande att kommunen haft vägande skäl för åtgärden och att kommunen därmed inte brutit mot 8 § Mom. 1 i AB 01.

Förbundet

När det gäller påståendena om dåligt bemötande av kockarna anförs följande. När respektive kock anlände välkomnade E.B. dem och beskrev deras arbetsuppgifter. Därefter var det G.R. som introducerade dem i det konkreta arbetet i köket. G.R. lagade mat med dem och hade den huvudsakliga kontakten med dem i köket. Det var tyvärr inte någon av de fem kockarna som var intresserad av att arbeta i Röllingbyköket. Den första kocken hade småbarn och arbetstiderna i Röllingbyköket passade inte med tiderna för hämtning och lämning av barnen på dagis. Det var skälet till att hon slutade. Den andra kocken vägrade exempelvis att städa trots att städning i köket ingår i kockarnas arbetsuppgifter. Detta påtalade E.B. Det är riktigt att den tredje kocken fick arbeta med grönsakerna. När det är en maträtt med mycket grönsaker måste alla hjälpa till i rensriet, även kockarna. Det förekom diverse kontroverser mellan den fjärde kocken, dietkocken M.L., och G.R. som hon så gott hon kunde försökte lösa. Den femte kocken misskötte mathygien, vilket E.B. påtalade. Han uppträdde också aggressivt.

Såvitt avser händelserna i januari 2003 anför följande.

Larmet: Det är husmor som har huvudnyckeln till kök och matsal samt larmkod. För några år sedan ändrades arbetstiderna för kökspersonalen vilket ledde till att det huvudsakligen var vaktmästaren som larmade av. Något egentligt behov av larmkod fanns således inte för kökspersonalen. Larmkoden efterfrågades inte heller av U.K. under de tre dagar som hon och E.B. arbetade ihop. En knapp vecka efter det att E.B. hade blivit sjukskriven ringde G.R. till E.B. och frågade efter larmkoden. Då talade E.B. om den. Hon har inte på något sätt försökt att undanhålla koden.

Nycklar: E.B. och U.K. gick gemensamt till expeditionen i skolan där U.K. fick kvittera ut nycklarna från E.B. Det bestrids att E.B. i samband därmed skulle ha betett sig olämpligt på något sätt.

Telefonen: Det fanns sammanlagt tre stationära telefoner i köket och matsalen. Vidare fanns tillgång till en bärbar telefon. Sedan ett antal år var det E.B:s uppgift att bära med sig telefonen och det var hennes uppgift att svara om någon ringde samt ombesörja beställning av mat. Det bestrids att hon skulle ha vägrat att lämna över den bärbara telefonen till U.K.

Varuleveransen av frysta varor: Det var brukligt att den personal som hade tid tog hand om de varuleveranser som kom. Det vitsordas att E.B. inte specifikt talade om för U.K. att det skulle komma eller att det kommit en leverans med frysta varor den 10 januari 2003. Det bestrids dock att hon skulle ha struntat i varuleveransen eller på annat sätt varit misskötsam.

Avseende den första tiden av E.B:s sjukskrivning anför följande. Den 14 eller 15 januari 2003 besökte E.B. Röllingbyköket för att lämna ett läkarintyg avseende sin sjukskrivning. I samband därmed fikade hon också med övrig kökspersonal. Den 17 januari 2003 kallades E.B. till ett informationsmöte med E.W. och representanter från förbundet för att diskutera E.B:s ärende. E.B. kom till mötet. Den 24 januari 2003 kallades E.B. återigen av E.W. till kontoret för att närvara vid ett möte, vilket E.B. också gjorde. I övrigt har hon inte besökt arbetsplatsen. Anledningarna till att E.B. besökte skolan i början av sin sjukskrivning var således för att ge in läkarintyg eller närvara vid möten med arbetsgivaren som hon blivit kallad till. Hon har inte vid dessa tillfällen uppträtt otrevligt eller på annat sätt opassande.

Domskäl

Tvisten

I målet är ostridigt att E.B. genom beslut den 18 juni 2003 förflyttats från sin placering som måltidsbiträde vid måltidsenheten på Röllingby gymnasium till en placering vid motsvarande enhet på Åkerstorpskolan. Enligt 8 § Mom. 1 i det mellan parterna gällande kollektivavtalet skall vid stadigvarande förflyttning av arbetstagare beaktas att vägande skäl skall finnas för att förflytta arbetstagaren mot hennes eller hans önskan. Tvisten i

målet gäller om E.B. förflyttats mot sin vilja och, om så var fallet, om kommunen haft vägande skäl för åtgärden.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med E.B. samt vittnesförhör med A-M.L., tidigare husmor vid Röllingbyköket, den tidigare kostchefen vid kommunen B.A., måltidsbiträdena S.R. och Le.K., ombudsmannen E.H. och kocken A-C.M. På kommunens begäran har vittnesförhör ägt rum med kostchefen E.W., verksamhetsledaren U.K., personalkonsulten A-C.N., institutionsteknikern O.F., kockarna P.T. och M.S., dietkockarna A.L. och M.L., måltidsbiträdena T.R., M.A. och L.K. och kökschefen J.P. Parterna har därutöver åberopat viss skriftlig bevisning.

Frivillig överenskommelse?

Den första fråga som Arbetsdomstolen har att ta ställning till är om E.B. förflyttades från Röllingby gymnasium mot sin vilja eller ej.

Det aktuella beslutet om förflyttning fattades den 18 juni 2003. I målet är klarlagt att kommunen såväl i december 2002 som i januari och februari 2003 velat förflytta E.B. från Röllingbyköket, men att någon förflyttning då inte kom till stånd på grund av att E.B. motsatte sig en sådan. Frågan är då om hon i juni 2003 kan anses ha ändrat uppfattning.

E.W. har vid förhöret med henne uppgett att hon redan i december 2002 ansåg att det fanns skäl att förflytta E.B., men att hon ville att alla skulle vara överens innan kommunen fattade något sådant beslut. Enligt E.W. fanns det en överenskommelse om förflyttning med E.B. när beslutet fattades. E.W. har uppgett bl.a. följande om vad som föregick det aktuella beslutet. Någon tid före den 18 juni 2003 hade hon kontakt med förbundet och hon lämnade då till dess företrädare förslag på tre olika skolor, däribland Åkerstorpsskolan, till vilka E.B. kunde få välja att bli förflyttad. Förbundet vidarebefordrade i sin tur förslagen till E.B. som, enligt de besked som E.W. sedermera fick, angav att hon kunde tänka sig Åkerstorpsskolan. Den 18 juni 2003 hölls ett möte där frågan om förflyttning skulle diskuteras så att frågan kunde få en slutlig lösning. Närvarande vid mötet var bl.a. E.W. och företrädare för förbundet. E.B. var inte med personligen, men hon företrädades av förbundet. Vid mötet ringde representanter för förbundet upp E.B. och frågade om hon stod fast vid valet av Åkerstorpsskolan vilket hon, enligt det besked som efter samtalet lämnades till E.W., uppgav att hon gjorde. Vid mötet uppfattade E.W. det således som att E.B. frivilligt valde en placering på Åkerstorpsskolan. E.W. kan inte påminna sig att man från arbetsgivarens sida skulle ha hotat med uppsägning eller andra disciplinära åtgärder ifall E.B. inte självvalt valde att flytta.

E.B. har, när hon hörts inför Arbetsdomstolen, bekräftat att hon fått tre olika alternativ att välja på när det gällde hennes framtida placering inom kommunen. Hon har vidare uppgett att hon inte heller i juni 2003 ville flytta

från Röllingbyköket, men att hon kände att hon inte hade något annat val än att börja vid någon av de tre erbjudna skolorna samt att hon då bestämde sig för Åkerstorpsskolan. E.B. har slutligen uppgett att hon, även om ingen uttryckligen sade det, uppfattade det som att hennes anställning var i fara om hon inte gick med på något av alternativen.

Mot denna bakgrund är det klarlagt att E.B. i juni 2003 fick förslag på tre olika skolor som hon kunde välja att bli förflyttad till och att hon slutligen valde en av de föreslagna skolorna. Såvitt framgår av utredningen fördes det i juni 2003 emellertid inte någon förutsättningslös diskussion mellan E.B. och hennes arbetsgivare om hur hon såg på sin framtida placering. Det synes heller inte ha framförts som något alternativ för E.B. att hon kunde välja att vara kvar vid Röllingbyköket om hon så önskade. Det anförda talar, enligt Arbetsdomstolens mening, för att E.B. i juni 2003 närmast synes ha ställts inför ett fullbordat faktum innebärande att hon till hösten 2003 skulle förflyttas, men att hon själv kunde välja mellan tre olika skolor. Ett sådant förfarande framstår inte som något frivilligt val att lämna sin arbetsplats. Det talar snarare för den inställning som E.B. redovisat i målet, dvs. att hon inte ville flytta men att hon kände sig tvingad. Det som ytterligare talar emot kommunens ståndpunkt om en frivillig förflyttning är att det samma dag, den 18 juni 2003, hölls en tvisteförhandling angående beslutet att förflytta E.B. Av förhandlingsprotokollet, vars innehåll är ostridigt mellan parterna, framgår att förbundet redan då gjorde gällande att vägande skäl för förflyttningen saknades och att den därför stred mot den i målet aktuella kollektivavtalsbestämmelsen. Således har förbundet vid tidpunkten för beslutet om förflyttning varit av den uppfattningen att E.B. motsatt sig en sådan åtgärd.

Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen att det får anses utrett att förflyttningen av E.B. från Röllingby gymnasium skett mot hennes önskan. Frågan är då om det funnits vägande skäl enligt 8 § Mom. 1 i AB 01 att förflytta henne.

Bestämmelsen om vägande skäl

Rent allmänt kan sägas att samarbetsvårigheter i och för sig kan godtas som skäl för en förflyttning (se AD 1984 nr 114). Många gånger är en förflyttning det lämpligaste sättet att komma till rätta med relationsproblem och kan också göra det möjligt att undvika mer långtgående åtgärder, exempelvis uppsägning (jfr prop. 1973:129 s. 124 f.).

När det sedan gäller den närmare innebörden av uttrycket ”vägande skäl” för att förflytta en arbetstagare mot hans eller hennes önskan har Arbetsdomstolen i andra mål haft att tolka samma eller motsvarande likalydande bestämmelser (se bl.a. domarna 1987 nr 18, 1991 nr 72, 1999 nr 48 och 2004 nr 102). Arbetsdomstolen har i domen 1987 nr 18 uttalat bl.a. följande. Föreskriften får anses uppställa ett krav på att arbetsgivaren i första hand försöker uppnå sitt syfte med mindre ingripande åtgärder om detta är möjligt. Då samarbetsvårigheter uppstått torde det därför i de flesta fall kunna begäras av arbetsgivaren att denne överväger om samtal med de berörda personerna

eller andra administrativa åtgärder inom ramen för den bestående personalorganisationen är tillräckligt för att komma till rätta med problemen. När en arbetsgivare försöker lösa samarbetsvärigheter genom att förflytta en viss arbetstagare måste kravet på vägande skäl enligt domstolens mening vidare innebära att arbetstagaren inte väljs ut godtyckligt, utan att förflyttningen av just denne framstår som en adekvat åtgärd i sammanhanget. I första hand är detta naturligtvis fallet om problemen på ett särskilt sätt kan hänföras till arbetstagaren. Det avgörande är dock om åtgärden är ägnad att avhjälpa svårigheterna. En bedömning av arbetsgivarens beslut skall därför utgå från den sistnämnda aspekten och inte i första hand avse frågan vilka av de berörda personerna som är främsta anledningen till att svårigheterna uppkommit.

Vägande skäl?

Som vägande skäl för förflyttningen har kommunen sammanfattningsvis gjort gällande följande. E.B. har dels under hösten 2002 som arbetsledare brustit i sin introduktion av ny personal samt i övrigt haft ett dåligt bemötande av personalen, dels under perioden den 8–10 januari 2003 brustit i introduktionen av U.K. samt i övrigt haft ett dåligt bemötande av henne, dels under sin sjukskrivning i januari 2003 i sina kontakter med arbetsplatsen uppträtt på ett oacceptabelt sätt. Kommunen har därvid åberopat ett antal särskilda händelser och anfört att det på grund av E.B:s agerande förekommit så allvarliga samarbetsvärigheter att skäl för förflyttning förelegat. Såsom Arbetsdomstolen uppfattat kommunens talan avseende hösten 2002 har kommunen åberopat E.B:s sätt att agera som arbetsledare men också hennes sätt att, oavsett om hon varit arbetsledare eller inte, bemöta personalen. Kommunen har därutöver, såsom Arbetsdomstolen uppfattat talan, för att ytterligare tydliggöra att det i juni 2003 fanns vägande skäl för förflyttning av E.B. anfört att det sedan länge förelegat samarbetsproblem i Röllingbyköket och att E.B. redan innan hon blev husmor i augusti 2002 hade problem med att arbeta med andra och problem med att bemöta sina arbetskamrater på ett anständigt sätt. Förbundet har å sin sida bestritt vad som lagts E.B. till last.

I målet är det således till att börja med tvistigt om E.B. över huvud taget agerat på sätt som kommunen gjort gällande hösten 2002 och vintern 2003 och om detta medfört problem på arbetsplatsen samt om det förelegat samarbetsproblem relaterade till E.B. i Röllingbyköket redan innan hösten 2002. Omfattande utredning har förebringats om de olika händelser som kommunen åberopat till stöd för sin talan.

Bristande introduktion

När det först gäller kommunens påståenden om bristande introduktion av ny personal i arbetet kan konstateras att det i första hand är arbetsledaren som bär ansvaret för sådana uppgifter. Av utredningen framgår att kommunen redan i december 2002 kom överens med E.B. om att hon inte skulle fortsätta som arbetsledare vårterminen 2003. De eventuella problem som haft att göra med E.B. som arbetsledare måste således anses ha blivit åtgärdade genom att inte låta E.B. fortsätta som husmor. Frågan om hur E.B. som arbetsledare

hanterat och organiserat introduktionen av kockarna under hösten 2002 saknar därmed enligt Arbetsdomstolens mening betydelse för prövningen av om det i juni 2003 funnits vägande skäl att förflytta henne.

Hösten 2002 och tiden dessförinnan

Såvitt avser E.B:s bemötande av arbetskollegor hösten 2002 framgår följande av utredningen. Dietkockarna M.L. och A.L., som under hösten 2002 arbetade i Röllingbyköket, har beskrivit att det under den tiden rent allmänt rådde en dålig stämning på arbetsplatsen och de har berättat att samarbetet med E.B. inte fungerade. M.L., som började i Röllingbyköket hösten 2002, har berättat att det bemötande hon fick av E.B. var det värsta hon varit med om på en arbetsplats. A.L., som arbetat i Röllingbyköket sedan år 1999, har berättat att hon ansåg att E.B. var otrevlig på arbetsplatsen och att de nya kockarna blev särskilt illa bemötta. E.W. har uppgett att kockarna som slutade i Röllingbyköket för henne berättat att det rådde en dålig stämning, varvid flera av dem pekade ut E.B. som otrevlig. Å andra sidan har E.B. själv förnekat påståendena om att hennes bemötande av arbetskollegor skulle ha varit bristfällig. Det finns också arbetskollegor som bekräftat bilden att det inte fanns några problem i E.B:s attityd. Kocken A-C.M., som provade arbetet som kock under hösten 2002, har uppgett att hon som ny inte på något sätt kände sig trakasserad eller illa bemött av E.B. Även den tidigare kollegan S.R. har uppgett att E.B. inte hade några samarbetsproblem hösten 2002.

När det gäller arbetsklimatet i Röllingbyköket i tiden innan hösten 2002 har följande uppgifter lämnats. A.L. och skolmåltidsbiträdena M.S. och M.A. har berättat att när de arbetade med E.B. så fungerade inte samarbetet med henne. A.L. har beskrivit att hon upplevde att E.B. ”tryckte ner stämningen” och att arbetsklimatet kändes bättre de gånger E.B. inte var på arbetsplatsen. M.A. har berättat om hur hon anser sig ha blivit mobbad och kränkt av E.B. och att hon inte fick något gehör från den dåvarande arbetsledningen. Även M.S. har beskrivit att E.B. agerade på ett sätt som gjorde att hon tappade självförtroendet. S.R., som arbetat tillsammans med E.B. i renseriet under flera år, har redovisat en annan bild av E.B. och beskrivit denna som bl.a. noggrann, vänlig och rättfram. Tidigare kostchefen B.A. och A-M.L., E.B:s företrädare som husmor, har också givit en annan beskrivning och uppgett att verksamheten i Röllingbyköket fungerade i huvudsak väl i tiden innan hösten 2002 och uppgett att de inte känner igen beskrivningen av att det skulle ha förelegat några allvarliga samarbetsproblem i verksamheten. De har beskrivit E.B. som duktig, samvetsgrann, ansvarsfull, en person man kunde lita på och som var bestämd om det behövdes. U.K. som var husmor på en annan skola innan hon fick anställningen på Röllingby gymnasium har berättat att hon med anledning av vad som avhandlades på ledningsgruppsmöten under dåvarande kostchefen, då fick uppfattningen att Röllingbyköket hade uttalade personalproblem. Personalkonsulten A-C.N. har berättat att hon upplevde att Röllingbyköket år 2002/2003 hade svåra samarbetsproblem med starka hierarkier som enligt hennes bedömning byggts upp under flera år.

Den 8–10 januari 2005

Beträffande perioden den 8–10 januari 2005 har U.K. berättat att hon började som arbetsledare i Röllingbyköket i tron att hon skulle få en genomgång och introduktion av arbetet av E.B. på sätt som utlovats. Hon har vidare berättat att det inte alls blev på det sättet utan att E.B. mest satt på sitt kontor och ”surade” och knappt pratade med henne. U.K. har därutöver berättat att det inträffade ett antal incidenter med E.B. under de dagar de arbetade i hop som ledde till att hon flera gånger fick ringa E.W. för råd och stöd, samt att hon i anledning därav trodde att hon aldrig skulle klara av sitt nya arbete. Hon har därvid berättat bl.a. att hon fick be om nycklarna till arbetsplatsen ett antal gånger innan hon fick dem av E.B., att hon inte fick larmkoden till köket av E.B. förrän en vecka efter att hon börjat och att hon som husmor inte ens blev informerad av E.B. om att det en av dagarna kommit en leverans med frysta varor utan att hon själv upptäckte leveransen i samband med att hon skulle gå hem. Därtill har A.L., som även hörts i denna del, uppgett att hon upplevde det som att U.K. blev motarbetad när hon kom. P.T. har i vittnesförhöret med henne bekräftat de uppgifter som U.K. lämnat beträffande bl.a. nycklarna och matleveransen. Hon har vidare berättat att hon och U.K. som nya i Röllingbyköket vid terminsstarten 2003 kände sig motarbetade.

E.B. har själv förnekat att hon motarbetat U.K. eller att hon medvetet skulle ha undanhållit information i olika avseenden. Hon har dock vitsordat att hon satt mycket på kontoret, att hon inte överlämnade nycklarna omedelbart och att hon inte nämnde något om matleveransen eller larmkoden. Hon har dock anfört att hon arbetade på kontoret för att slutföra en del administrativa uppgifter, att hon behövde nycklarna i anledning därav samt att hon inte ansåg att det fanns behov av information om matleveransen eller larmkoden. Hon har vidare uppgett att hon mådde dåligt under denna period och att hon talade om detta för U.K. samtidigt som hon förklarade för denna att det inte var något personligt. Det sistnämnda är emellertid är en uppgift som förnekats av U.K.

Tiden i början av E.B:s sjukskrivning

När det slutligen gäller tiden i början av E.B:s sjukskrivning, som inleddes den 13 januari 2003, har U.K. och P.T. uppgett att E.B. vid ett flertal tillfällen efter att hon sjukskrevs besökte arbetsplatsen och var allmänt otrevlig och sur, vilket ledde till dålig stämning. Enligt U.K. blev personalen orolig med anledning av besöken och det hela kändes obehagligt, varför hon kontaktade E.W. E.B. har å sin sida förnekat att hon uppträtt på något otrevligt sätt vid de tillfällen hon besökt arbetsplatsen. Hon har bekräftat att hon besökte arbetsplatsen ca tre gånger, men att det var för att lämna läkarintyg och för att delta i möten med arbetsgivaren.

Arbetsdomstolens bedömning

Av redovisningen ovan framgår således att det råder delade meningar om vad som inträffat vid de olika tillfällena hösten 2002 och vintern 2003 som kommunen åberopat. På samma sätt som domstolen anförde i domen AD

1984 nr 114 är det svårt att göra en rättvisande bevisprövning i alla enskildheter som parterna har velat belysa med förhören. Det är emellertid enligt Arbetsdomstolens mening inte behövt att genomföra en sådan ingående bevisvärdering. Det får i stället anses tillräckligt att analysera bevisningen med sikte på sådana frågeställningar av mer översiktlig natur som är av omedelbar betydelse för den rättsliga bedömningen i målet.

Det finns enligt Arbetsdomstolens mening ingen anledning att ifrågasätta vittnenas berättelser i de delar de beskrivit sina olika upplevelser. Den allmänna bild som Arbetsdomstolen fått av vittnesförhören är att det rått motsättningar i Röllingbyköket. Därtill kommer att E.W. i förhöret med henne uppgett att hon ganska snart efter sitt tillträde som kostchef i augusti 2002 upptäckte att det fanns problem i Röllingbyköket. Hon har vidare berättat att hon ansåg att läget ur arbetsmiljösynpunkt var allvarligt och att hon därför såg till att verksamheten under våren 2003 fick extra stöd i form av bl.a. insatser från Roslagshälsan och genom att hon själv aktivt deltog i att stötta verksamheten. De sistnämnda omständigheterna är ostridiga i målet. Därutöver har P.T., som under hösten 2002 var huvudskyddsombud, och ombudsmannen E.H. berättat att de under hösten 2002 och våren 2003 i egenskap av fackliga företrädare närvarade vid olika möten i Röllingbyköket i anledning av svårigheter där.

När det gäller E.B:s inblandning i det som förevarit kan noteras att det genom vittnesförhören framkommit både negativa och positiva uppfattningar om henne. Av de ovan redovisade förhören framgår ändå att det funnits ett antal individer bland personalen som under hösten 2002 upplevt arbetsrelationen med E.B. som mycket ansträngd på grund av hennes sätt att bemöta dem själva samt kollegor. Det framgår vidare av förhören att samarbetet mellan E.B. och hennes nya arbetsledare U.K. under vårterminens början 2003 inte fungerade. Några slutsatser om hur ofta E.B. besökte sin arbetsplats i början av sin sjukskrivning kan inte dras utifrån den bevisning som förebringats i målet. Inte heller har det gått att klarlägga på vilket sätt hon då agerade. Klart är i vart fall att U.K. och P.T. upplevde de besök som ändå gjordes som negativa och att stämningen på arbetsplatsen försämrades i anledning av besöken. Samtliga dessa omständigheter talar för att E.B. haft del i de motsättningar som funnits. Detta stöds också av vad som framkommit beträffande tiden innan hösten 2002. Även om det också i denna del förebringats motstridiga vittnesuppgifter om huruvida det förelegat samarbetsproblem redan då, finns inte heller i denna del anledning att betvivla vad A.L., M.S. och M.A. berättat om bristande samarbete med E.B.

Mot bakgrund av det anförda kan Arbetsdomstolen inte dra någon annan slutsats än att det förekommit samarbetsproblem i Röllingbyköket under en längre tid och att vissa av problemen varit hänförliga till E.B. Att på något sätt vidta åtgärder beträffande E.B. måste sålunda i och för sig anses ha framstått som adekvat för att komma till rätta med de problem som fanns.

Frågan är dock om det kan anses ha varit motiverat att från arbetsgivarens sida i juni 2003, när det stod klart att E.B. skulle börja arbeta igen efter sin sjukskrivning, ingripa med en så långtgående åtgärd som förflyttning. Härvid

skall beaktas möjligheterna att genom samtal eller andra administrativa åtgärder inom ramen för den bestående personalorganisationen komma till rätta med problemen. Av utredningen framgår att E.W. vid ett flertal tillfällen under hösten 2002 haft möten med E.B. och påtalat för henne vikten av att bemöta kollegor på ett korrekt sätt. Därtill är det utrett att arbetsgivaren i december 2002 överenskom med E.B. att hon skulle introducera U.K. i sina arbetsuppgifter. Det är vidare utrett att den sistnämnda överenskommelsen inte alls hölls och att E.B. efter bara tre dagars arbete med U.K. blev sjukskriven på grund av konflikt på arbetsplatsen. Av utredningen i målet framgår därutöver att E.B. själv inte uppfattat att det funnits några samarbetsproblem vid Röllingbyköket och i vart fall inga som varit förknippade med henne. Mot denna bakgrund måste det enligt Arbetsdomstolens mening ha funnits skäl för kommunen att, när det var klart att E.B. skulle återgå i arbete i augusti 2003, anta att några ytterligare samtal inte skulle avhjälpa de svårigheter som var förknippade med henne vid Röllingbyköket. Av utredningen framgår också att åtgärder vidtogs vårterminen 2003 för att komma till rätta med samarbetsklimatet vid Röllingbyköket, vilka också fick verkan. Förflyttningen framstår mot bakgrund av vad som ovan anförts och mot bakgrund av de problem som uppstått i relation till U.K. som en godtagbar lösning och som ett led i att åtgärda de problem som fanns i Röllingbyköket. Arbetsdomstolen finner därmed att kommunen haft vägande skäl att förflytta E.B.

Sammanfattande bedömning och rättegångskostnader

Sammanfattningsvis finner Arbetsdomstolen att kommunen inte brutit mot 8 § Mom. 1 i AB 01 och att kommunen därmed inte är skadeståndsskyldig gentemot förbundet och E.B. Förbundets talan skall därmed ogillas. Vid denna utgång i målet skall förbundet ersätta kommunen för dess rättegångskostnader i målet. Om det yrkade beloppet råder inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Kommunalarbetsförbundets talan.
2. Svenska Kommunalarbetsförbundet skall ersätta Österåkers kommun för dess rättegångskostnader med sjuttiosextusenfemhundrafem (76 505) kr, varav 75 000 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Håkan Lundquist, Ingrid Lyberg, Bengt Huldt, Agnes Günther, Birgitta Kihlberg och Lars E. Rabenius. Enhälligt.

Sekreterare: Anu Rintala